

Prinses Marielaan 11-13, dubbel woonhuis

Adres	Prinses Marielaan 11-13
Postcode	2242 CH
Kadastraal nummer	Prinses Marielaan 11: F 9388 Prinses Marielaan 13: F 6501
Naam	Prinses Marielaan 11: De Roos
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	4
Benoeming onderdelen complex	Dubbel woonhuis; garage; twee paar hekpijlers
Oorspronkelijke functie	Wonen, parkeren, erfscheiding
Datering/Bouwjaar	1929

Omvang bescherming

De bescherming betreft het DUBBELE WOONHUIS met bij huisnummer 11 een aangebouwde garage en bij huisnummer 13 een vrijstaande GARAGE en bij huisnummer 11 en 13 onderdelen van HEKWERKEN en aangebouwde, bijbehorende STOEPEN en TERRASSEN met trappen naar de tuin.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het huis met garages werd in 1929 door H.W. van Lindonk ontworpen in opdracht van ir. J.E. Schröder met invloeden van de Engelse landhuisstijl. Schröder was opdrachtgever van beide woningen en betrok de woning op nummer 11. Hij zette zich in voor het muziekleven in Wassenaar. Zo werd hij in 1933 secretaris van de nieuwe Wassenaarsche Orkest Vereniging. Het complex onderscheidt zich van andere dubbele woonhuizen doordat het dubbele woonhuis is ontworpen als betreft het één enkel landhuis. Het betreft dan ook niet een over de middenas te spiegelen ontwerp, zoals de meeste dubbele 'Van Lindonks'. De keuze om het ene huis te voorzien van een aangebouwde garage en de andere van een vrijstaande garage op het achtererf, benadrukt de asymmetrie van het ontwerp als totaal en vergroot de illusie van één landhuis, net als de keuze voor het plaatsen van de hoofdentree van nummer 13 in de zijgevel. Al in 1934 ontving Van Lindonk de opdracht om de garage van nummer 11 uit te breiden in opdracht van J.E. Schröder. Van Lindonk ontwierp twee dubbele deuren met visgraatmotief. De deuren zijn inmiddels vervangen, maar het motief is behouden. Deze liet in de jaren dertig nog meer – voor de bescherming ondergeschikte wijzigingen doorvoeren. Zo werd een zijkamer als

garderobe met toilet ingericht en werd een ruimte boven de garage bij de badkamer op de verdieping getrokken.

In het bouwdoos van de gemeente ontbreken verder gegevens over verbouwingen, hetgeen betekent – het beeld vanaf de openbare weg en het luchtbeeld in oenschouw nemend – dat de verwachtingswaarde van de gaafheid hoog is.

Op oude foto's is te zien dat de hekpijlers oorspronkelijk zijn, maar de draaihekken vernieuwd zijn. Aan de voorzijde en aan de achterzijde liggen gemetselde terrassen met trapredes naar de tuin. Deze elementen zijn door Van Lindonk ontworpen als onderdeel van het geheel. Het rondlopende terras bij nummer 11 is volgens het Google-earthbeeld conform de bouwtekening van 1929 vrijwel ongewijzigd aanwezig. Ook het terras aan de voorzijde van nummer 13 is conform de oorspronkelijke situatie; het terras aan de achterzijde is vergroot. De terrassen en trappen zijn typerend voor de bouwtijd. In het Interbellum werd veel aandacht besteed aan de overgang van het huis naar de tuin, waarbij geleidelijk van binnen, naar semi-binnen (erkers, veranda's), naar een stenig buiten (terras, stoep) en vervolgens (via trappen) naar de tuin overgegaan werd. Het 'buiten-binnen-zijn' komt niet alleen tot uitdrukking in de terrassen maar ook in de balkons op de verdieping (nummer 13). De architectonische relatie tussen binnen en buiten is belangrijk voor het ontwerp van het huis en zijn directe omgeving en daarom zijn deze onderdelen ook tot de bescherming behorende onderdelen.

Over de architect

Hermanus (Herman) Willem van Lindonk (1893-1984) studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen in Rotterdam, waar architect Kromhout één van zijn leermeesters was. Aansluitend volgde hij als toehoorder colleges aan de Technische Hogeschool in Delft. Hoogleraar Visser attendeerde hem op de mogelijkheden die de groeiende gemeente Wassenaar hem als architect te bieden had. Het was de periode waarin een groot aantal buitenplaatsen verkaveld werden ten behoeve van villabouw. Na zijn huwelijk in 1920 vestigde Van Lindonk zich in Wassenaar, waar hij talloze villa's, landhuizen en woningen zou ontwerpen. Hij woonde op de Lange Kerckdam; eerst op nummer 59 en later op nummer 64. Beide huizen noemde hij Sonnehuys. Zijn bouwwerken onderscheidden zich vooral door hun zorgvuldige metselwerk van donkerroodbruine baksteen met terughoudende versieringen, de met riet of leien gedekte kappen en de prominente schoorstenen, die verwijzen naar de Engelse cottagestijl.

Van Lindonk drukte zijn stempel op het villapark De Paauw, waar hij tientallen huisnummers op zijn naam heeft. Dit gebied, oorspronkelijk behorend bij de buitenplaats De Paauw, werd vanaf 1925 ontwikkeld. In de wijk staan vele fraaie voorbeelden van Van Lindonks oeuvre (zie hieronder 'Over De Paauw').

Ook heeft Van Lindonk een omvangrijk oeuvre in Nieuw Wassenaar achtergelaten. Hier golden eveneens strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. Van Lindonk ontwierp er verschillende villa's en landhuizen, onder andere aan Kerkeboslaan 4 (ca. 1930) en 5 (1930), Teylingerhorstlaan 6 (1933) en Bremhorstlaan 21 (1934), en ook enkele dubbele woonhuizen zoals Teylingerhorstlaan 1-17 en 23-25 uit 1931-1933.

Van Lindonk heeft tevens in andere wijken gebouwd, zoals de landhuizen Hertelaan 1 (1928) en Jagerslaan zuid 2a (1938) en andere typen gebouwen ontworpen, zoals de christelijke school aan de Herenweg (1924).

Na de Tweede Wereldoorlog bouwde hij voort in Wassenaar, waaronder Bremhorstlaan 7 uit 1955. Van Lindonk bleef tot aan zijn pensionering actief in Wassenaar en de directe omgeving en ontwierp in 1960 nog Lindelaan 1 in Oud Wassenaar.

Over De Paauw

Na het overlijden van Willem Frederik Karel, prins der Nederlanden, prins van Oranje-Nassau (Berlijn, 1797 – Wassenaar, Huize De Paauw, 1881) in 1881 kwam een deel van zijn bezittingen in handen van zijn tweede en jongste dochter Wilhelmina Frederika Anna Elisabeth Maria Marie, Prinses der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau (Huize De Paauw, Wassenaar, 1841 - Neuwied, 1910). Na het overlijden van deze prinses Marie, echtgenote van de prins Wilhelm Adolf

van Wied en naamgeefster aan de straat, werden de bezittingen verkocht en kwamen de gronden rond De Paauw in handen van exploitatiemaatschappijen. Het idee om het huis De Paauw te slopen ging niet door; de eerste ontwikkelingen vonden plaats rond het huis, dat in 1924 gekocht werd door de gemeente Wassenaar om in gebruik genomen te worden als raadhuis. Deze nieuwe bestemming van De Paauw gaf een impuls aan de ontwikkeling van de wijk. De aanleg van wegen, bruggen en voorzieningen kwam op gang; een deel van de oorspronkelijke vijverpartij en van het geboomte van de voormalige buitenplaats werd in de nieuwe opzet opgenomen. Er golden strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. De bouwwerken moesten het karakter van villa's of landhuizen hebben, waarbij een zekere onderlinge afstand en tot de openbare weg gehanteerd moest worden. Behalve villa's werd een groot aantal middenstandswoningen in de vorm van dubbele huizen gerealiseerd.

Van Lindonk drukte zijn stempel op villapark De Paauw, waar hij maar tientallen huisnummers op zijn naam heeft staan. Aan de Victorialaan 1-13 en 2-8 staat een ensemble van geschakelde woningen uit 1928, net als aan de Prinses Marielaan 11-27 uit 1929-1930. Van Lindonk bouwde tevens vrijstaande huizen, zoals Raadhuislaan 11 en 15 uit 1926 en ook een tehuis voor Joden (een revalidatie- en herstellingsoord), Huize Klimop, aan Raadhuislaan 4 uit 1924. De dubbele woonhuizen aan de evenzijde van de Lange Kerkdam met huisnummer 52-54 en 62-82 behoren ook tot deze ontwikkeling en stammen uit 1928.

Stedenbouwkundige aspecten

Het dubbele woonhuis ligt op de hoek van de Prinses Marielaan en de Victorialaan; aan de achterzijde grenst de tuin aan de vijver van De Paauw. Ter linkerzijde van het perceel, aan de noordoostzijde, bevindt zich een brug; hier wordt de vijver verbonden met een watergang naar de Zijlwatering. Het dubbele huis is ontsloten via een auto-inrit en voetgangerspad met bijbehorende hekwerken voor huisnummer 11 en een auto-oprit met hekpijlers ter plaatse van nummer 13.

Architectonische beschrijving¹

Het dubbele huis is opgetrokken in twee bouwlagen vanuit een samengestelde plattegrond en heeft een samengestelde kap. De hoofdmasa is verlevendigd door de uitbouw van eenlaagse uitbouwen met balkons en over twee bouwlagen risalerende bouwdelen met eigen schildkap. Hoog opgemetselde schoorstenen dragen bij aan de levendigheid van het dakvlak, dat gedekt is met rood gebakken leipannen in maasdekking en voorzien is van ruime overstekken. Ook heeft het huis relatief veel (kleine) dakkapellen, alle voorzien van een eigen schilddakje, gedekt met rood gebakken leipannen en ook voorzien van dito gedekte wangen. Aan de linkerzijde (nummer 11) bevindt zich een lagere aanbouw met zadeldak met daarin garagedeuren.

Het dubbele huis heeft opgaand werk van bakstenen in kettingverband met sierbanden, onder meer uitkragende rollagen en vlechtingen op de kopse puntgevels. De rondboogvormige entrees hebben (drie)dubbele rondboogvormige rollagen. Voor de entreepartijen liggen gemetselde stoepen. De rechtgesloten vensters hebben rollagen en bakstenen lekdorpels. De ramen hebben gedeeltelijk glas-in-lood; bij zijlichten en traplichten met gekleurd glas.

De hoofdentree van nummer 11 bestaat uit een rondboogvormige deur met rond spievenster en diefijzer en twee zijlichten. De hoofdentree van nummer 13 (in zijgevel) is rechtgesloten, heeft eveneens een spievenster met diefijzer en zijlichten en is voorzien van een flinke luifel waarvan het drizijdige dak gedekt is met gebakken leien. De stoep is verrijkt met gemetselde bloembakken. Aan de voorzijde van nummer 13 en aan de achterzijde van nummer 11 liggen terrassen met trappartijen.

Garage

Gemetselde garage op een rechthoekig grondvlak met een schilddak gedekt met rood gebakken leien in maasdekking. Aan de voorzijde uitgemetselde pijlers, waarop het uitkragende,

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

boogvormige dakoverstek rust. De dubbele, houten inrijdeuren zijn eveneens boogvormig. De ijzeren gehengen in boogvorm zijn voorzien van een voluutkrul.

Hekpijlers

Ter plaatse van huisnummer 11 bevinden zich twee gemetselde hekpijlers met daarop de ijzeren, voor Van Lindonk typerende naam- of nummerplaten. Bij huisnummer 13 bevinden zich eveneens twee gemetselde hekpijlers met op de rechter pijlers een ijzeren plaat.

Waardstelling

Het dubbele woonhuis met bijbehorende garage en hekpijlers is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk De Paauw in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit dubbele woonhuis inneemt in het oeuvre van architect Van Lindonk als een van de grootste en als type meest bijzondere dubbele woonhuizen;
- vanwege het bijzondere type dubbele woonhuis waarbij de verschijningsvorm suggereert dat het om één groot landhuis gaat;
- vanwege de vrijwel gaaf bewaarde hoofdvorm en eigentijdse en typerende materiaalgebruik en detaillering;
- vanwege de elementen van de erfafscheiding die een ruimtelijk-functionele relatie met het huis hebben;
- vanwege de ruimtelijk-functionele, stilistische en visuele relatie van de complexonderdelen onderling;
- vanwege de voor Van Lindonk typerende wijze waarop de vrijstaande garage is vormgegeven, waarbij sprake is van een bijzondere dakvorm;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldbepalende ligging op de hoek Victoriaaan-Prinses Marielaan en gelegen aan de vijver van De Paauw.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse vanaf openbare weg 17 augustus 2012;

www.bonas.nl;

Arve, P.Y. ten, 'De Lange Kerkdam, een dijk van een dam', 2012 (in voorbereiding);

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;

Bolten, J.C., 'Eenige nuttige wenken omtrent garagebouw', *Het Landhuis waarin opgenomen Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 27, 6(1932), 233-235;

Bontenbal, A., 'Dubbel landhuis in het villapark "de Pauw" te Wassenaar. Architect H.W. van Lindonk', *Onze tuinen met Huis en Hof*, jrg 25, 41(1930), 861-862;

Bontenbal, A., 'Landhuis te Wassenaar', *Weekblad voor het Landhuis Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 26, 39(1931), 1052-1053;

Frequin, A., *Landhuizen van Herman van Lindonk*, Leiden, 1931

(NAi boeknr 3070 depot locatiecode 226C04

Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;

Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.